

Stenbergsmordet 1915

Torgny Låås

Tidningen "Kalmar" har måndagen den 20 december 1915 en artikel med rubiken "**Ett ohyggligt mord i obygdan - 21-årig flicka våldtagen och mördad**".

Dagen efter kommer Dalpilen med "**Upprörande mord i Grangärde. En ung flicka våldtagen och dödad**".

Det var 21-åriga Elin Viklund från torpet Ekorrbacken vid Frötjärn, en knapp halvmil norr om Nyhammar, som hittades död i snön på lördagseftermiddagen den 18 december.

Elin Wiklund

Elin hade lämnat hemmet på fredagseftermiddagen vid 16.30-tiden för att gå till poststationen i Nyhammar och hämta familjens post. Dagen var oerhört kall med en temperatur på mellan -30 och -40 °C. Sin vana trogen stannade hon en stund hos familjen Lönn i Stenberget både på bort- och hemvägen för en stunds småprat och säkert också för att värma sig.

Att Elins hemkomst dröjde väckte till en början ingen oro i hemmet då hon hade bekanta i Nyhammar som hon ofta brukade vistas hos. Men när hon inte heller dök upp på lördagsförmiddagen började man bli orolig. En broder till Elin passade då på att följa med en körkarl från Nyhammar som varit till Ekorrbacken för att hämta ett lass hö. I närheten av Stenberget, strax efter bron över Frötjärn gjordes den ohyggliga upptäckten av Elins döda kropp bakom några träd några meter på sidan om landsvägen

Läkare och länsman tillkallades vilka bara kunde konstatera att flickan blivit slagen i huvudet, våldtagen samt dödad genom strypning.

Från spåren på platsen, bl a några blodfläckar i snön vid vägkanten samt strypmärken på halsen, drar man slutsatsen att hon först blivit slagen medvetslös genom ett slag i huvudet med något hårt föremål, sedan släpad 8 m in i skogen där både våldtäkten och strypningen genomfördes.

Initialt misstänktes en okänd person av "luffartyp" som observerats i närheten vid tiden för mordet.

Katarina Nordin skriver på sin hemsida:

Dr Gunnar Furugård, 35 år, och hans kusk Frank Cornelius kommer åkande den 17 december på hundsvotten (en kälke med kuskbock bak). De är på väg till Kullens by, där de skulle på sjukbesök. Det råder skymning och det är kallt och fullt med snö och is, men resor av det slaget är de vana vid. Resan går snabbt eftersom hästen vill fram, förbi Bysjön och Grangärde vidare genom skogen vid Stenberget i Nyhammar.

När de kommer till bron vid Frötjärnsvattnet får de syn på en yngling som står lutad mot räcket. Dr Furugård undrar vad det är för en konstig typ. De kommer fram till Kullen och behandlar den sjuke och far sedan hemåt. När de kommer till platsen där de hade sett mannen, börjar hästen bli konstig, hon skyggar, stegrar sig och försöker vända tillbaka. Kusken kliver av och leder hästen en bit och därefter är hästen som vanlig igen. Dagen efter kallas doktorn till ett dödsfall vid Stenberget av landsfiskalen Murelius. Murelius berättar att en man vid namn Elis Wiklund har kallat dit honom. Wiklund berättar att han hade följt med ett hölass till

Nyhammar och plötsligt fått syn på ett klädbylte. Wiklund fick snart syn på att det var hans 22-åriga syster Elin ulster. Wiklund och körkarlen Axel Andersson hoppade ner och fick se Elin liggande på rygg med pälsmössa och näsduk bredvid sig, men annars var hon fullt påklädd med lite oordnad klädsel. Wiklund fick syn på en cigarettstump av det märke systemen rökte. Wiklund blev väldigt förvånad att systemen hade stannat och rökt eftersom det var trettionio grader kallt kvällen före.

Doktorn undersöker kroppen och kan konstatera att ett mord har skett vid Stenberget. Troligtvis har mördaren först slagit flickan med en sten i bakhuvudet för att därefter strypa henne. De tyckte det var konstigt att ingen hade sett henne tidigare eftersom trafiken på vägen brukar vara livlig. Brodern berättar att Elin hade gått vid 5-tiden från deras hem vid Frötjärnsberget för att hämta posten i Nyhammar, det var det sista gången någon såg henne vid liv förutom mördaren. Doktorn berättar om mannen de hade sett kvällen före och han är säker på att det var mördaren de såg.

Murelius kallar in den ridande polisen som lyssnar med kringströvande män samt luffare, men de hittar inget. Mordspanare från Grangärde, Grängesberg och Ludvika kallas in och de försöker att få Detectiva avdelningen från Stockholm att komma, men de har ej några yrkesmän att tillgå. Ett tag riktar man misstankarna mot Uvbergsmördaren som fortfarande är på fri fot.

En pålitlig ortsbo vid namn August Andersson berättar att han hade sett Elin på mordkvällen tillsammans med en yngling i 20-års åldern och han berättar vidare att det var svårt att känna igen mannen eftersom det var skymning.

Elin jordfästes i Grangärde den 26 december av Anders Magnevi. Han ansåg att vi människor inte lever efter de gamla reglerna, föräldrar tar inte ansvar för sina efterkommande utan låter dom mer eller mindre leva hur dom vill. Många människor ifrån allmänheten är där och lyssnar på honom. Elin beskrevs som en godlynt och vanlig flicka med normallängd och väldigt slank.

Hon hade arbetat som piga hos patronen på Solbacken i Grangärde, men hela sommaren 1915 hade hon arbetat hos doktorn som sjukvårdsbiträde. Sedan några år tillbaka var hon förlovad och skulle gifta sig i början av 1916.

Dr Furugård berättar efter obduktionen att Elin var med barn. Sockenborna riktar genast sina misstankar på fästmannen som 2 år efter mordet emigrerar till Amerika med en flicka från Grangärde som han hade gift sig med. I det nya landet drabbades han av en sjukdom så att han avled i början på 1940-talet. Det sägs att han på sin dödsbädd skall ha erkänt mordet på Elin, men sekretessen gör att ingen vet säkert. Men en som aldrig tvivlade var Dr Gunnar Furugård som riktade misstankarna direkt på fästmannen. Han var säker på att det var honom de såg på bron mordnatten. Alltsedan 1915 då Elin blev mördad ligger det alltid färskt granris på platsen och det är ingen som vet vem eller vilka som lägger dit det.

Jag tror personligen att det var fästmannen som mördade fästmön. Jag har svårt att förstå varför man annars gifter sig två år efter denna händelse med en annan kvinna, när man har varit med om något så svårt som att ens gravida fästmö blivit mördad.

Torgnys kommentarer:

Min mor berättade ofta om den här händelsen, som nog måste ha varit mycket omskakande på trakten på sin tid. Hennes föräldrar, alltså min morfar och mormor, bodde då i arrendetorpets i Stenberget och var förmodligen de sista att se Elin i livet förutom mördaren. Hela familjen Lönn blev naturligtvis hörda och är säkert de "grannar" som tidningsartiklarna refererar till. Speciellt intressanta i utredningens initialskede borde väl mor Hildurs två äldre halvbröder Harald och Sigurd ha varit. De var då 23 resp. 20 år gamla och kände båda naturligtvis Elin väl. Jag har dock aldrig hört att det skulle ha funnits någon speciell misstanke mot någon av dem.

Mor Hildur berättade också om offerkastet, granrishögen, där det alltid låg färskt granris. Några egna minnen av händelsen kunde hon inte ha som 2-månaders spädbarn. Det hon berättade för mig var naturligtvis vad som förtäljts i familjen under åren som följde. Läkaren Gunnar Furugård tjänstgjorde vid sjukstugan i Sunnansjö.

Den i artikeln nämnde "Uvbergsmördaren" hette Albert Granlund och försvann spårlöst efter att sommaren 1913 ha skjutit en kvinna till döds i det närbelägna Uvberget. (Se t ex artikel av John Dahlström i Gränge nr 36, 2005)

Offerkastet i Stenberget våren 2013

Ett ohyggligt mord i obygden.

21-årig flicka våldtagen och mördad.

Grängesberg, söndag.

I samma bygd där det mycket omtalade Uvbergsmordet härom året förövades har nu änyo en upprörande mordgåring begåtts. En 21-årig flicka Elin Viklund från Grangårde socken har anträffats mördad och efter vad undersökning givit vid handen även våldtagen.

Elin Viklund begav sig i fredags afton från hemmet för att hämta post vid Nyhammars järnvägsstation. På vägen synes hon ha blivit överfallen samt troligen bedöval genom slag med något hårt föremål. Slaget har tilldelats henne i bakhuvudet, där ett mindre sår uppstått. Härvid har hon omkullkastats på snökanten, men platsen tyder ej på någon häftigare strid. Man drar därav den slutsatsen, att slaget varit ögonblickligen bedövande. Döden synes emellertid icke ha orsakats av slaget utan genom strypning. På likets hals återfinnas nämligen märken efter mördarens fingrar. Denne har efter överfallet släpat sitt offer omkring åtta meter på sidan om vägen in i skogen, där ogärningen antagligen begåtts.

Först i går på förmiddagen anträffades den arma flickans lik i snön. Polismyndigheterna underrättades och undersökningar och spaningar företogs. Men något spår efter ogärningsmannen har man ännu på aftonen ej fått.

Upprörande mord i Grangårde.

En ung flicka våldtagen
och mördad.

I trakten af Nyhammar föröfvades vid 5-tiden i fredags afton ett hemiskt och upprörande mord, i det att en 21-årig flicka, Elin Viklund från Frånjarnsberget, beläget ca en half mil norr om Nyhammars järnvägsstation i Grangårde socken blef mördad, sedan hon, efter hvad som synes, först blifvit offer för nesligt våld.

Flickan hade vid 1,5-tiden på aftonen begifvit sig från hemmet, för att hämta post vid Nyhammars järnvägsstation. På vägen dit synes hon ha blifvit överfallen samt troligen bedöval genom slag med något hårdt föremål. Slaget har tilldelats henne i bakhuvudet, där ett sår ärefinnes. Några blodfläckar på snön vid väggkanten utvisa mordplatsen. Här lycktes hon ha kullkastats, men platsen tyder ej på någon häftigare strid, hvaraf man drar den slutsatsen, att slaget varit ögonblickligen bedövande. Döden synes emellertid ej ha förorsakats af slaget utan genom strypning, då på likets hals återfinnas märken efter mördarens fingrar. Mördaren har sedan släpat sitt offer 8 meter från vägen in i skogen, där han antagligen tillbordat sina, nesliga planer.

Händelsen timade vid storslantsvägen till Floda blott omkring 100 m. från en stuga, där man dock icke hört eller iakttagit något särskildt.

Först i lördags anträffades flickans lik. Polismyndigheterna underrättades, och spaningar efter mördaren företogs genast. Personer i trakten uppge, att de observerat en misstänkt person af hiffarhytt, som iaktogs sista gången i fredags vid 5-tiden i omedelbar närhet af mordplatsen på väg mot Kylvammar. Någon allständig beskrifning på honom har dock ej kunna utgå, men han säges ha varit af medelhög, ikklädd mörk eller brun rock och sportmössa.

Den mördade flickan var dotter till en skogsarbetare och beskrièves som mycket prätig och sympatisk. Hon skulle inom den närmaste tiden ha ingått äktenskap med en yngling från trakten.

Da Elin Viklund, som var dotter

den 21 december 1915

backen, ej kom tillbaka till sitt hem på fredag kväll, väckte detta ej synnerlig oro i hemmet, emedan hon hade bekanta i Nyhammar, hos hvilka hon brukade vistas. Då hon ej återkommit på lördag förmiddag, började man bli'va orolig i hemmet. En broder till den mördade tillfödde då en körkarl, som hämtat ett lass till Ekorrbacken, fram till Nyhammar. Komna i närheten af Stenterget upptäckte de den mördade flickan bakom några träd några meter på sidan om vägen. Så skyndsamt som möjligt tillkallades läkare och länsman, hvilka konstaterade, att flickan varit utsatt för nesligt våld samt blifvit strypt.

Mördarens efterspanande.

Från Grangårde meddelar vår korrespondent i dag:

Polismyndigheterna ha i går fått ett litet uppslag i saken. Det gäller en från fångelset utsläppt fånge, hvilken först straffats för våldtäkt och våldtäktsörsök och som man tror sig ha iakttagit i dessa trakter. Ovisst är ännu, om detta uppslag har något värde, men det kommer gifvetvis att nogra undersökas. Då ett klart och tydligt signalement saknas, äro efterspaningarna förenade med de största svårigheter.

Befolkningen i trakten är djupt upprörd öfver det hemska dådet.

Källor:

- Dalpilen 21/12 1915 sid 4
- Kalmar 20/12 1915 sid 5
- Ludvika Tidning 5/5 1979
- Katarina Nordins hemsida: <http://hem.passagen.se/katanordin/html/uvb1.htm>
- Foto: Detalj av bild på sid 254 i boken "Kullen; en by i Grangårde finnmark" Red. Anna-Karin Andersson.
- Mor Hildurs egen berättelse.